

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA PERYT p. POLSCE

(Skarga nr 42042/98)

WYROK

STRASBURG

2 grudnia 2003 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji

W sprawie Peryt p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan M. PELLONPÄÄ, *Przewodniczący*,

Pani V. STRÁŽNICKÁ,

Pan M. FISCHBACH,

Pan J. CASADEVALL,

Pan R. MARUSTE,

Pan L. GARLICKI,

Pani E. FURA-SANDSTRÖM, *sędziowie*,

a także Pana M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 13 listopada 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 42042/98) wniesionej w dniu 30 października 1997 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, Pana Wiesława Peryta („skarżący”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, Pana Krzysztofa Drzewickiego.

3. Skarżący zarzucał w szczególności, że jego prawo do “rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie” nie było przestrzegane.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (artykuł 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (artykuł 27 § 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. Dnia 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład Sekcji (artykuł 25 § 1 Regulaminu). Niniejsza sprawa została przydzielona do nowo utworzonej Sekcji Czwartej.

7. Decyzją z dnia 1 października 2002 r. Trybunał uznał skargę za dopuszczalną.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

8. Skarżący jest obywatelem polskim, który urodził się w 1940 r. i mieszka w Marysinie, w Polsce.

A. Fakty przed dniem 1 maja 1993 r.

9. Dnia 14 września 1992 r. była żona skarżącego („wnioskodawczyni”) złożyła do Sądu Rejonowego w Warszawie wniosek o podział majątku dorobkowego małżonków.

10. Dnia 9 października 1992 r. sąd rozpoznający sprawę zlecił przygotowanie opinii biegłego. Dnia 4 grudnia 1992 r. opinia została przedłożona sądowi.

11. Pierwsza rozprawa wyznaczona na dzień 4 lutego 1993 r. została odroczona z powodu nieobecności skarżącego.

12. Dnia 12 lutego 1993 r. sąd oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie go z kosztów sądowych.

13. Dnia 18 marca 1993 r. skarżący ponownie złożył wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych.

14. Sąd przeprowadził następne rozprawy w dniach 16 marca i 22 kwietnia 1993 r.

B. Fakty po dniu 30 kwietnia 1993 r.

15. Dnia 15 maja 1993 r. skarżący zwrócił się do sądu o włączenie do akt sprawy pewnych dokumentów rzekomo skradzionych przez wnioskodawczynię.

16. Dnia 27 lipca 1993 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił drugi wniosek skarżącego z dnia 18 marca 1993 r. dotyczący zwolnienia od kosztów sądowych.

17. Dnia 17 sierpnia 1993 r. skarżący zwrócił się do Sądu Rejonowego w Warszawie o wznowienie postępowania dotyczącego zwolnienia z kosztów sądowych. Dnia 7 września 1993 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie odrzucił wniosek z przyczyn proceduralnych.

18. Dnia 8 lutego 1994 r. sąd przeprowadził rozprawę i wysłuchał biegłego.

19. Na rozprawie w dniu 15 marca 1994 r. skarżący zwrócił się do sądu o ukaranie świadka, który jego zdaniem, złożył fałszywe zeznania. Uważa on, że jego wniosek nie został rozpoznany. Tego samego dnia sąd zlecił przygotowanie opinii uzupełniającej. Skarżący sprzeciwił się tej decyzji.

20. Dnia 18 lipca 1994 r. opinia biegłego została przedłożona sądowi.

21. Dnia 10 grudnia 1994 r. skarżący złożył sprzeciw przeciwko rzekomo bezprawnemu powołaniu biegłego.

22. Dnia 21 grudnia 1994 r. sąd przeprowadził rozprawę. Dnia 23 grudnia 1994 r. skarżący zwrócił się do sądu o upomnienie wnioskodawczyni za obrażanie go.

23. Dnia 3 stycznia 1995 r. sąd wydał postanowienie częściowe. Skarżący złożył rewizję od tego postanowienia. Następnie został wezwany do uiszczenia wpisu od rewizji. Zwrócił się o zwolnienie z tej opłaty, ale dnia 24 marca 1995 r. jego wniosek został oddalony jako nieuzasadniony. Skarżący złożył zażalenie, ale dnia 6 czerwca 1995 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił jego zażalenie. Dnia 6 lipca 1995 r. Sąd Rejonowy w Warszawie odrzucił rewizję skarżącego od postanowienia z dnia 3 stycznia 1995 r. z powodu nieuiszczenia opłaty. Skarżący odwołał się. Dnia 5 stycznia 1996 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił jego zażalenie.

24. Sąd rejonowy przeprowadził rozprawy w dniach 22 marca i 10 maja 1996 r.

25. Dnia 5 lipca 1996 r. sąd odroczył rozprawę z powodu choroby adwokata wnioskodawczyni.

26. Dnia 8 lipca 1996 r. skarżący złożył wniosek o wyłączenie sędziego referenta. Dnia 15 lipca 1996 r. jego wniosek został oddalony. Skarżący złożył odwołanie od tej decyzji, ale dnia 7 listopada 1996 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił je.

27. W międzyczasie, rozprawa wyznaczona na dzień 8 sierpnia 1996 r. została odroczona.

28. Dnia 6 stycznia 1997 r. skarżący złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem częściowym z dnia 3 stycznia 1995 r.

29. Dnia 21 maja 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę.

30. Dnia 18 listopada 1997 r. sąd odrzucił skargę skarżącego o wznowienie postępowania. Skarżący wniósł zażalenie na postanowienie o odrzuceniu. Dnia 19 stycznia 1998 r. sąd wezwał skarżącego do uiszczenia wpisu od wniesionego zażalenia. Skarżący odwołał się od tego zarządzenia, ale dnia 22 kwietnia 1998 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił jego odwołanie. W konsekwencji, dnia 27 lipca 1998 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie odrzucił zażalenie skarżącego na postanowienie z dnia 18 listopada 1997 r.

31. Sąd rejonowy przeprowadził rozprawy w dniach 26 stycznia, 10 marca, 30 marca, 29 kwietnia, 10 maja, 8 czerwca i 14 czerwca 1999 r. Dnia 14 czerwca 1999 r. skarżący zażądał, aby przebieg rozpraw był rejestrowany na kasecie magnetofonowej.

32. Na rozprawie przeprowadzonej w dniu 23 sierpnia 1999 r. sąd powołał czterech biegłych i zlecił przygotowanie nowych opinii. Skarżący złożył zażalenie na to postanowienie, ale zostało ono odrzucone dnia 15

listopada 1999 r. Skarżący odwołał się od tej decyzji. Dnia 17 stycznia 2000r. sąd odrzucił jego zażalenie, ponieważ nie uiścił on opłaty od jego wniesienia. Skarżący odwołał się. Dnia 22 maja 2000 r. Sąd Rejonowy w Warszawie wezwał skarżącego do opłacenia wpisu od wniesionego zażalenia. Dnia 20 lipca 2000 r. sąd odrzucił jego zażalenie, ponieważ nie wniósł on wymaganego wpisu.

33. Sąd potraktował jedną ze skarg złożonych przez skarżącego w grudniu 1999 r. jako oddzielny pozew przeciwko Skarbowi Państwa o odszkodowanie. Postępowanie to toczy się nadal.

34. Dnia 3 listopada 2000 r. sąd wezwał skarżącego o wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia jednego z jego odwołań. Jak się wydaje skarżący wypełnił to polecenie sądu. Następnie wezwano go do uiszczenia opłaty od tego odwołania. Dnia 3 grudnia 2000 r. skarżący odwołał się od tego zarządzenia, ale jego zażalenie zostało oddalone.

35. Dnia 9 marca 2001 r. pierwszy z biegłych przedstawił sądowi swoją opinię.

36. Następnie inni biegli przedłożyli swoje opinie.

37. Dnia 7 grudnia 2001 r. skarżący zwrócił się do sądu o zlecenie przygotowania nowych opinii biegłych.

38. Dnia 11 stycznia 2002 r. sąd przeprowadził rozprawę.

39. Dnia 18 listopada 2002 r. zmarła była żona skarżącego, która wszczęła postępowanie będące przedmiotem skargi.

40. W grudniu 2002 r. skarżący zwrócił się o zawieszenie postępowania z powodu śmierci wnioskodawczyni.

41. Na rozprawie w dniu 19 lutego 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie uwzględnił jego wniosek i zawiesił postępowanie.

42. Następnie, skarżący zwrócił się o umorzenie postępowania i złożył odwołanie od decyzji o zawieszeniu postępowania.

43. Dnia 7 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie odrzucił jego odwołanie od decyzji z dnia 19 lutego 2003 r.

44. Postępowanie trwa nadal.

PRAWO

I. RZEKOME NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

45. Skarżący zarzucał, że długość postępowania w jego sprawie przekroczyła rozsądny czas w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...”

46. Rząd sprzeciwił się temu twierdzeniu.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

47. Trybunał zauważa, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie dnia 14 września 1992 r. kiedy postępowanie zostało wszczęte, ale dnia 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Rządu Polski o uznaniu prawa do składania skarg indywidualnych. Postępowanie toczy się nadal (patrz paragrafy 9 i 44 powyżej).

Wynika z tego, że postępowanie trwa do tej pory ponad jedenaście lat, z czego dziesięć lat i siedem miesięcy podlega rozpatrzeniu przez Trybunał.

48. Oceniając zasadność długości trwania przedmiotowego postępowania Trybunał weźmie pod uwagę stan sprawy w dniu 1 maja 1993r.

B. Rozsądna długość trwania postępowania

1. Stanowiska przedstawione przed Trybunałem

49. Rząd twierdził, że sprawa była wyjątkowo skomplikowana. Wskazywał na fakt, że aby ocenić wartość majątku dorobkowego sąd krajowy musiał zlecić przygotowanie kilku opinii biegłych. Ponadto, Rząd utrzymywał, że złożoność sprawy wynikała z przedmiotu postępowania, jako że postępowania dotyczące podziału majątku są na ogół trudne do rozstrzygnięcia.

50. Rząd twierdził też, że skarżący znacząco przyczynił się do długości trwania postępowania. Uważał, że skarżący składał liczne odwołania i sprzeciwy, które miały charakter pieniaczy, co uniemożliwiło sądowi krajowemu rozstrzygnięcie sprawy co do meritum. Ponadto, jego wnioski składane do sądów krajowych były niejasne i często sprzeczne, co prowadziło do dalszych opóźnień.

51. Odnośnie postępowania władz krajowych, Rząd twierdził, że wykazały one z należytą staranność i nie mogą być uznane za odpowiedzialne za przedłużanie się postępowania.

52. Rozpatrując wagę postępowania dla skarżącego, Rząd twierdził, że w interesie skarżącego leżało przedłużanie postępowania.

53. Skarżący nie zgodził się ze stanowiskiem Rządu. W szczególności, sprzeciwił się twierdzeniom Rządu, że przyczynił się do ogólnej długości trwania postępowania. Twierdził, że sądy krajowe były niekompetentne i tylko one były odpowiedzialne za długość postępowania w sprawie. Podsumowując swoje stanowisko, skarżący twierdził, że przedmiot postępowania miał dla niego znaczącą wagę, ponieważ postępowanie

dotyczyło majątku dorobkowego oraz majątku pozostawionego przez jego przodków.

2. Ocena Trybunału

54. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawichości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender p. Francji* [WI], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII i wyrok *Humen p. Polsce* [WI] nr 26614/95, § 60, z dnia 15 października 1999 r.).

55. Trybunał zauważa, że ze względu na konieczność zgromadzenia obszernego materiału dowodowego sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana. Jednakże nie można stwierdzić, że ten fakt sam w sobie usprawiedliwia ogólną długość postępowania.

56. Odnośnie postępowania skarżącego Trybunał jest zdania, że znacząco przyczynił się on do długości trwania postępowania. W szczególności, Trybunał zauważa, że w postępowaniu odwoławczym przeciwko postanowieniu częściowemu z dnia 3 stycznia 1995 r. skarżący nie uścił wpisu i składał liczne zażalenia. W konsekwencji, jego zażalenie zostało ostatecznie odrzucone dnia 5 stycznia 1996 r. (patrz paragraf 23 powyżej). Ponadto, dnia 6 stycznia 1997 r. skarżący złożył do sądu skargę o wznowienie postępowania, które zakończyło się powyższym postanowieniem częściowym. W wyniku jego odwołań postępowanie wszczęte skargą zakończyło się dnia 27 lipca 1998 r. Dodatkowo, skarżący złożył wniosek o wyłączenie sędziego referenta (patrz paragraf 26 powyżej), sprzeciwiał się sposobowi protokołowania rozpraw i zwrócił się do sądu o rejestrowanie ich na masie magnetofonowej (patrz paragraf 31 powyżej), składał wnioski o ukaranie świadka i wnioskodawczyni (patrz paragrafy 19 i 22 powyżej), podważał powołanie biegłych sądowych (patrz paragrafy 21 i 32 powyżej) oraz zwrócił się o wznowienie postępowania dotyczącego zwolnienia od kosztów sądowych (patrz paragraf 17 powyżej). Ponadto, Trybunał zauważa, że dnia 19 lutego 2003 r. postępowanie zostało zawieszone na wniosek skarżącego. Trybunał przypomina, że choć skarżący jest upoważniony do korzystania ze swoich praw procesowych, to musi ponosić konsekwencje, jeżeli jego działania doprowadzają do opóźnień (patrz wyrok, *Malicka-Wąsowska p. Polsce*, (decyzja), nr 41413/98, z dnia 5 kwietnia 2001 r.). W szczególnych okolicznościach niniejszego przypadku Trybunał przychyliła się do twierdzenia Rządu, że skarżący w znaczący sposób przyczynił się do długości trwania postępowania.

57. W odniesieniu do postępowania władz krajowych Trybunał zauważa, że postępowanie to trwa przed sądem pierwszej instancji od

momentu wszczęcia go dnia 14 września 1992 r. przez byłą żonę skarżącego. Trybunał zauważa, że dnia 8 stycznia 1995 r. sąd rejonowy wydał postanowienie częściowe. Jednakże w odniesieniu do pozostałej części roszczenia wnioskodawczyni nie wydano dotychczas żadnej decyzji. Trybunał stwierdza ponadto, że pomiędzy grudniem 1994 r. a marcem 1996r., a także majem 1996 r. a majem 1997 r. nie przeprowadzono żadnych rozpraw. Opóźnienia te były do pewnego stopnia spowodowane przez skarżącego (patrz paragraf 56 powyżej). Od 23 sierpnia 1999 r. do marca 2000 r. sąd rejonowy czekał na przedłożenie opinii biegłych. Mimo iż pierwsza opinia została przedłożona dopiero właśnie w marcu 2000 r. w tym okresie sąd nie przeprowadził żadnej rozprawy. Mimo iż w tym czasie sąd podejmował pewne działania, nie tłumaczy to tak długich przerw pomiędzy rozprawami. W tym kontekście Trybunał zauważa, że praca biegłego jest nadzorowana w ramach postępowania przez sędziego, który jest odpowiedzialny za przygotowanie i szybkie prowadzenie postępowania (patrz wyrok, *Proszak p. Polsce* z dnia 16 grudnia 1997 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, § 44).

58. Trybunał jest zdania, że przedmiot postępowania krajowego miał pewną wagę dla skarżącego.

59. W konsekwencji, Trybunał uważa, że okres ponad jedenastu lat, z czego dziesięć lat i siedem miesięcy podlega rozpatrzeniu przez Trybunał, przekracza rozsądny czas trwania postępowania.

W związku z tym, doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

60. Zgodnie z artykułem 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

61. Skarżący domagał się kwoty 4.654.616 złotych z tytułu szkód materialnych i niematerialnych.

62. Rząd nie odniósł się do roszczeń skarżącego dotyczących zadośćuczynienia.

63. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem, a rzekomą szkodą materialną; dlatego też odrzuca to roszczenie. Ponadto, uwzględniając okoliczności niniejszej sprawy oraz biorąc pod uwagę stwierdzenie poczynione przez Trybunał, że skarżący znacząco przyczynił się do przedłużenia trwania postępowania,

Trybunał zauważa, że poniższy wyrok stanowi wystarczające zadośćuczynienie za szkody niematerialne, jakich mógł doznać skarżący.

B. Koszty i wydatki

64. Skarżący domagał się kwoty 12. 612 zł z tytułu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi.

65. Rząd ponownie nie odniósł się do roszczeń skarżącego.

66. Zgodnie z kryteriami ustalonymi w orzecznictwie, skarżący jest upoważniony do zwrotu kosztów i wydatków jedynie, jeżeli wykaże, że zostały one rzeczywiście poniesione oraz były konieczne i rozsądne co do kwoty. W niniejszej sprawie, uwzględniając posiadane informacje oraz powyższe kryteria, Trybunał oddala to roszczenie.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje*, że stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie za jakiegokolwiek szkody niematerialne;
3. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 2 grudnia 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Matti PELLONPÄÄ
Przewodniczący